

Sygn. akt I CZ 18/19

POSTANOWIENIE

Dnia 6 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa P. S.A. w W.
przeciwko Miejskiemu Przedsiębiorstwu (...) S.A. w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 6 marca 2019 r.,
zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 24 września 2018 r., sygn. akt VII AGa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i pozostawia rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 3 listopada 2016 r. zasądził od pozwanego Miejskiego Przedsiębiorstwa (...) S.A. w W. na rzecz powódki P. S.A. w G. kwotę 117.495,10 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 25 kwietnia 2012 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty (punkt 1), oddalił powództwo w pozostałej części (punkt 3) i orzekł o kosztach procesu (punkt 2).

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 24 września 2018 r., na skutek apelacji obu stron, uchylił wyrok Sądu Okręgowego w całości i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. Sąd Apelacyjny wskazał, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy, gdyż zaniechał analizy i oceny dowodów oraz dokonania ustaleń faktycznych co do istotnej części przedmiotu sporu, a nadto nie zbadał podstawy faktycznej i materialnoprawnej roszczeń zgłoszonych w zakresie rozszerzonego powództwa.

W zażaleniu pozwany wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w całości, podnosząc zarzuty naruszenia art. 386 § 4 k.p.c., art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 479⁴ § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W postępowaniu apelacyjnym sąd drugiej instancji, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo w sposób - w zasadzie - nieograniczony (art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c.). W konsekwencji, w razie uwzględnienia apelacji - z reguły - zmienia zaskarżony wyrok i orzeka co do istoty sprawy (art. 386 § 1 k.p.c.). Uchylenie zaskarżonego wyroku połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji jest możliwe jedynie w przypadkach określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Kontroli prawidłowości takiego orzeczenia służy zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 11 k.p.c. Przy rozpoznawaniu tego zażalenia ocenie Sądu Najwyższego może zostać poddana wyłącznie trafność zakwalifikowania wskazanych wyżej przypadków jako przesłanek uzasadniających wydanie orzeczenia kasatoryjnego; poza zakresem badania pozostają kwestie prawidłowości czynności procesowych poprzedzających wydanie zaskarżonego rozstrzygnięcia oraz trafności wykładni zastosowanego prawa materialnego (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 kwietnia 2014 r., II CZ 117/13, z dnia 26 marca 2014 r., V CZ 15/14, z dnia 7 marca 2014 r., IV CZ 131/13 - nie publ.).

Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się po przeanalizowaniu żądań pozwu (wniosku) i przepisów prawa materialnego

stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś ewentualnych uchybień w postępowaniu, w szczególności wad polegających na poczynieniu wadliwych lub niekompletnych ustaleń faktycznych. Zakwestionowanie przez sąd odwoławczy poglądu prawnego sądu pierwszej instancji co do zasadności rozpoznawanego żądania także nie oznacza, że sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1999 r., II UKN 589/98, OSNP 2000, Nr 12, poz. 483). Niewyjaśnienie okoliczności faktycznych nie może być utożsamiane z nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2017 r., II CZ 148/16, nie publ.).

Sąd Apelacyjny jako przyczynę wydania wyroku kasatoryjnego wskazał nierozpoznanie przez Sąd Okręgowy istoty sprawy, wynikające z zaniechania dokonania szczegółowych ustaleń faktycznych dotyczących poniesienia przez powoda i I. S.A. kosztów budowy poszczególnych urządzeń infrastruktury włączonej do przedsiębiorstwa pozwanego i zaniechania w tym zakresie analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Uznał również, że Sąd Okręgowy zaniechał zbadania faktycznej i materialnej podstawy roszczeń zgłoszonych w zakresie rozszerzonego powództwa.

Trafnie zarzucił skarżący, że wskazane okoliczności nie uzasadniają wprowadzonego z nich wniosku co do potrzeby uchylenia wyroku Sadu pierwszej instancji i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Z uzasadnienia tego orzeczenia wynika jednoznacznie, że żądanie pozwu dotyczące zasądzenia na rzecz P. S.A. wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z sieci wodociągowej i sanitarnej na terenie M. za okres od daty ich faktycznego wykorzystywania do dnia 31 grudnia 2011 r., zostało poddane ocenie pod kątem jego zasadności. Sąd Okręgowy rozpoznał merytorycznie to roszczenie i uznał je za uzasadnione. Rozstrzygnięcie to oparł na ustaleniu, że na potrzeby inwestycji obejmującej budowę kompleksu budynków mieszkalnych pod zbiorczą nazwą M., I. S.A. oraz P. S.A. wykonały z własnych środków infrastrukturę wodno – kanalizacyjną, w tym sieć sanitarną i wodociągową, z wyłączeniem przyłączy do poszczególnych budynków. Od chwili przyłączenia tych urządzeń do sieci pozwanego, pobiera on z tego tytułu pożytki w postaci opłat za dostarczanie wody

i odbiór ścieków, utrzymuje sieć w należyłym stanie oraz – za zgodą P. S.A. - przyłącza do sieci kolejne podmioty. Pismem z dnia 21 listopada 2014 r. powód rozszerzył powództwo i wniósł o zasądzenie dodatkowo kwoty 8.315.795 zł tytułem bezumownego korzystania z urządzeń infrastruktury za okres od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia 31 grudnia 2014 r.

Sąd Okręgowy uznał, że rozszerzenie powództwa było niedopuszczalne, ponieważ wynagrodzenie za korzystanie z cudzej rzeczy nieoparte na tytule prawnym nie dzieli się na świadczenia okresowe, lecz jest należnością jednorazową za cały okres korzystania okresowy charakter takiego świadczenia nie wynika ani z ustawy ani z umowy. W konsekwencji, w ocenie Sądu Okręgowego, powództwo w tym zakresie podlegało oddaleniu. Ponadto Sąd pierwszej instancji uwzględnił zarzut przedawnienia roszczeń powoda podniesiony w odpowiedzi na pozew.

W świetle przytoczonych argumentów - wbrew odmiennemu zapatrywaniu Sądu Apelacyjnego – nie można uznać, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

Wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku niedostatki w zakresie szczegółowych ustaleń faktycznych oraz analizy materiału dowodowego nie stanowią przesłanek usprawiedliwiających wydanie orzeczenia kasatoryjnego. Sąd Apelacyjny - w ramach apelacji pełnej - zobowiązany był uzupełnić postępowanie dowodowe, dokonać niezbędnych ustaleń faktycznych i przeprowadzić ich ocenę prawną w zakresie istotnym dla potrzeb rozstrzygnięcia. Należy podkreślić, że wydania orzeczenia kasatoryjnego nie uzasadnia potrzeba nawet znacznego uzupełnienia postępowania dowodowego, w tym usunięcia jego wad oraz przeprowadzenia dowodów bezpodstawnie pominiętych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2018 r., V CZ 19/18, nie publ.).

Również okoliczność niepoddania merytorycznej ocenie roszczeń zgłoszonych w piśmie rozszerzającym powództwo – wobec uznania tej czynności z niedopuszczalną - nie usprawiedliwia przypisania Sądowi pierwszej instancji nierozpoznania istoty sprawy. Przez "nierozpoznanie istoty sprawy" należy bowiem rozumieć nierozstrzygnięcie o żądaniach stron, czyli niezafatwienie przedmiotu

sporu; wszelkie inne wady rozstrzygnięcia, w tym dotyczące naruszeń prawa materialnego oraz procesowego - poza nieważnością postępowania i nieprzeprowadzeniem postępowania dowodowego w całości - nie mieszczą się w zakresie tego pojęcia. Sąd drugiej instancji, orzekając na podstawie art. 382 k.p.c., zobowiązany jest naprawić dostrzeżone wadliwości, jako że w systemie apelacji pełnej druga instancja ma charakter merytoryczny, a nie jedynie kontrolny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2017 r., IV CZ 39/17, nie publ.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

aj